

Soproni Egyetem
Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar

**A KKV SZÉKTOR PÁLYÁZATI EREDMÉNYESSÉÉRE HATÓ GAZDASÁGI
TÉNYEZŐK VIZSGÁLATA AZ ADÓBEVÁLLÁSOK ÉS BESZÁMOLÓK TÜKRÉBEN**

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Vajay Zsuzsanna

Sopron

2019

Doktori Iskola: Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

Vezetője: Prof. Dr. habil. Kiss Éva

Program: Vállalkozásgazdaságtan és menedzsment program

Vezetője: Prof. Dr. Székely Csaba DSc.

Témavezető: Dr. Vágyi Ferenc Róbert PhD.

.....
Témavezető támogató aláírása

1. Kitézött célok, hipotézisek

A kutatási terv összeállítása során az Európai Unió pályázati rendszer, ezen belül a KKV szektor pályázati lehetőségei és azok elbírálásának menete került vizsgálandó témaként a középpontba. A témaválasztás alapját a szerző munkahelye adta, mivel a mindennapi munka során folyamatosan a vállalkozási pályázatokkal és pályázókkal volt és van jelenleg is kapcsolatban.

A 2004-es csatlakozást megelőzően a kormányzati szervek lépéseket tettek arra, hogy a magyar KKV szektort megtanítsák a helyes pályázatírásra.

Ennek a lépésnek az volt a célja, hogy minél többen, és minél több forrást tudjanak igénybe venni, hogy fejlődjenek, bővítsenek, és új munkahelyeket teremtsenek.

A legnagyobb összegekre a mezőgazdaságban tevékenykedők tettek szert a csatlakozás óta eltelt időszakban, mivel ez az ágazat mindig húzóerőt képviselt Magyarország gazdasági szerkezetében. Ennek ellenére viszont, mivel az összes tagállam ezen forrás igénybevételére helyezte a legnagyobb hangsúlyt, egyre kevésbé szándékozik az Unió a támogatási keretet bővíteni.

A figyelem egyre inkább a turisztika, a vállalkozások fejlesztése, illetve a megújuló energiaforrások kihasználása felé fordul. A hazánk területén is nagy számban jelenlévő KKV szektor fejlesztése, lehetőségeinek bővítése országos és európai szinten is egyre nagyobb hangsúlyt kap.

Az illetékesek a pályázatok elbírálása során a beszámolókból és az adóbevallásokból nyerhető adatok alapján igyekeznek döntéseket hozni, a kockázatokat feltárni és elemezni, melyek befolyásolhatják mind a megvalósítás, mind pedig a fenntarthatóság kérdéseit.

Sajnos azonban sok esetben a rendelkezésre álló adatok, a meglévő beszámolók és adóbevallások nem támasztják alá, vagy csak részben segítik a pályázást. A legnagyobb hangsúlyt ilyen esetekben az árbevétel, valamint az eredmény meghatározására fektetik, mert ennek köszönhetően jó képet kaphatnak a pályázóról az illetékes szervezetek. A valós és megbízható információk nyéréséhez azonban szükséges a beszámoló kiegészítő melléklete is, a foglalkoztatottakra, partnervállalkozásokra vonatkozó adatok vizsgálata is.

A szerző megvizsgálta többek között a KKV szektorba tartozó gazdasági társaságok megoszlását, mint kiindulási alap a későbbi vizsgálatokhoz. Majd ezt követően elemezte az összefüggéseket a pályázatok elnyerése és a gazdasági társaságok adóbevallásainak, beszámolóinak tartalma között.

Mindezek alapján a következő hipotézisek felállítása történt meg:

- H1: A gazdaságfejlesztési operatív program pályázati kiírásainál alkalmazott pontozási rendszer nem feltétlenül a megfelelő – hosszabb távon is sikeres működést előrevetítő – gazdasági társaságok kiválasztását segíti.
- H2: A gazdaságfejlesztési operatív program pályázatainak bírálatánál, döntések meghozatalánál nem áll rendelkezésre elegendő adat a hosszú távon is sikeres, eredményes cégek kiválasztásához.
- H3: Az operatív program célkitűzései és a nyertes, fejleszteni kívánó vállalkozások profilja szinkronban van egymással.
- H4: A pályázatok bírálati szempontrendszere segíti az operatív program megvalósulását.
- H5: A nyertes pályázók beszámolóiban, kiegészítő mellékletében a pénzügyi fenntarthatóság előfeltételei nyomon követhetőek.

2. A kutatás tartalma, módszere és indoklása

A KKV szektor Magyarország gazdaságában jelentős szerepet játszik. A vállalkozások 99,8%-a ebbe a szektorba tartozik, a foglalkoztatásban és a termelésben is jelentős a részesedése.

A magyar gazdaság a rendszerváltás óta számos változáson esett át. A hazai mikro-, kis- és középvállalkozások szerepe, piaci jelentősége egyre inkább előtérbe került ebben az időszakban. A legnagyobb hangsúlyt azonban csak az Európai Unió csatlakozást megelőzően 2000-től kapta a vizsgált csoport, amikor lehetővé vált a vállalkozói szektor erősítése, az előcsatlakozási időszak pályázataival, melyek elsődleges célja a felzárkóztatás volt.

Ebben az időszakban jelentős mértékű fejlesztések indultak el, melyek egyre inkább ösztönözték a vállalkozói kedvet, valamint segítették az új vállalkozások létrejöttét.

A vállalkozások számának alakulásához kapcsolódóan szekunder kutatási módszerek alkalmazásával a KSH adatbázisait elemezte a szerző. Excel táblázatkezelő segítségével a vállalkozások gazdasági forma és létszám szerinti megoszlását vizsgálta és a kapott eredményekből következtetéseket vont le a KKV szektorral kapcsolatban, valamint összehasonlította az országos, régiós és megyei adatokat.

A hazai helyzet elemzése mellett megvizsgálta Európai Unió szinten is a KKV szektort, amely az európai gazdaság gerincét alkotja. Éppen ezért Európa gazdasági élénküléséhez kulcsfontosságúak a KKV-k, több szempont figyelembevételére alapján is:

- három magánszektorbeli munkahelyből kettő náluk keletkezik, és kétszer olyan gyorsan nő náluk az alkalmazottak száma, mint a nagyobb vállalatoknál;
- segítségre szorúlnak a pénzeszközökhöz való hozzáférésben és szakképzett munkaerő felvételében, és jobban ki vannak szolgáltatva a gazdasági változásoknak;
- csak akkor tudnak versenyképesek maradni a globális piacon, ha fokozzák a hatékonyságukat, javítják termékeik, szolgáltatásaik és marketingtevékenységük minőségét és egyediségét.

Az Európai Bizottság ezért azon munkálkodik, hogy elősegítse a vállalkozások sikeres működését, és javítsa az üzleti környezetet a KKV-k számára. A finanszírozáshoz való könnyebb hozzáférés javítása kiemelt prioritás, amelynek keretében az Európai Unió több pénzügyi eszköz segítségével kiegyenlített forrásszerzési lehetőségeket biztosít a KKV-k számára a strukturális alapokból, a kutatási és innovációs programok révén, a Progress mikrofinanszírozási eszközökből, valamint az Európai Beruházási Bank által nyújtott kölcsönök révén.

A magyarországi gyakorlatban is számos lehetőség van külső forrás bevonására, melyek a következők:

1. kisvállalkozás-támogató programok
2. technológiai fejlesztést támogató programok
3. vállalkozásfejlesztési alapítványok
4. bekapcsolódó kereskedelmi bankok
5. EU pályázatok

Ezen eszközök közül a disszertáció a pályázatok, azon belül pedig az EU-s társfinanszírozású pályázatok rendszerére tér ki.

A vissza nem térítendő támogatásokat a benyújtott pályázatok sikeres elbírálása esetén úgy folyósítják, hogy a beruházási összeg bizonyos részét átvállalják – Európai Unió és hazai költségvetési forrásokból támogatják –, főképp olyan gazdaságpolitikai célok megvalósítását ösztönözve, mint a versenyképesség erősítése, a munkahelyteremtés vagy a környezetterhelés csökkentése. A vizsgált időszak folyamán 2013-ig az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv kiírásai nyújtottak lehetőséget a források lehívására.

2014-től a Széchenyi 2020 program keretében kerülnek kiírásra az újabb pályázati lehetőségek, melyek célja teljes mértékben megegyezik a korábbi pályázatok alapvető célkitűzéseivel.

2007 és 2013 között 90 konstrukciót nyitottak meg országos szinten a KKV-k számára, így ezek főbb jellemzőire tér ki a szerző. Fontos megjegyezni, hogy a pályázati kiírások mindenhol megegyeznek a konvergencia régiókban, maximum a régió fejlettségétől függően támogatási intenzitásbeli eltérések merülhetnek fel, amelyek a 37/2011. (III.22.) Korm. rendeletben szabályozott regionális támogatási térkép alapján követhetők nyomon. Az áttekintett kiírások mindegyikénél szempont volt a létszámhoz kapcsolódó adatok vizsgálata, a kötelező létszámtartás vállalása, ezáltal az időközben begyűrűző válság ellenére is biztosítva volt a munkahelyek megtartása, a foglalkoztatás szintjének fenntartása.

2014 és 2020 között új időszámítás indul az Európai Unió pályázati rendszerben. Új kiírások jelennek meg, új forrásokat biztosítanak az egyes országoknak, így hazánknak is. A rendszer sajátossága, hogy addig nem jelenhetnek meg a konkrét pályázatok, amíg Brüsszelben nem fogadják el az általános célkitűzéseket tartalmazó operatív programokat, aminek célja az Unió stratégiához történő minél hatékonyabb illeszkedés megvalósulása, ami akár többszöri átdolgozást is jelenthet. Ebből fakadóan előfordulhat 1-1,5 éves csúszás is az időszak elején, mire a várt kiírások ténylegesen pályázhatóak lesznek. Az országoknak azonban van arra lehetőségük, hogy saját felelősségre megjelentessenek és pályáztassanak olyan konstrukciókat, melyeket később az

operatív programok alatt, uniós társfinanszírozással tudnak majd megvalósítani a kedvezményezett pályázók.

Az új időszakban a korábbi fejlesztési irányvonalakat igyekeznek tovább folytatni, mivel elsődleges cél a vállalkozói szektor, és ezáltal a gazdaság fejlesztése. 2014-2020 között a prioritási tengelyeket más-más felosztás jellemzi, mely a következőképpen alakul:

- Kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása
- Kutatás, technológiai fejlesztés és innováció
- Infokommunikációs fejlesztések
- Energia
- Foglalkoztatás
- Versenyképes munkaerő
- Turizmus

Mivel a két különböző időszakra eltérő feltételrendszerek és szempontrendszerek érvényesek, ezért a vizsgálatok elvégzése külön készült el.

Bírálati szempontok a 2007-2013 közötti időszakban, az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv programok pályázatainál

A tartalmi bírálati szempontrendszerek esetén elmondható, hogy alapvetően 4 fő részből épülnek fel:

1. A bírálati szempontrendszer a projektjavaslat realitását, költségvetési megalapozottságát célzó kérdésekkel indul.
  - o Igen válasz esetén további szempontok kerülnek vizsgálatra,
  - o míg a nemleges válasz a pályázat elutasítását vonja maga után.
2. Ezt követően a „pályázó adatai” rész következik, mely a működésre, gazdasági eredményekre tér ki.
3. A bírálat következő részében a projekt adatai is vizsgálatra kerülnek, annak megállapítására, hogy mennyire jelentős a fejlesztés gazdaságélénkítő hatása.
4. A szempontrendszer utolsó részét pedig a horizontális céloknak való megfelelés vizsgálata adja.

A legnagyobb hangsúlyt jellemzően a pályázó adatai és a projekt adatai rész kapta a pályázatok bírálati pontrendszerében. A vizsgált kiírások esetében a két részterület együttesen 80-90%-át adta az elérhető 100 pontnak.

A 2007-2013 közötti időszak alatt megjelent pályázati konstrukciókban a gazdasági megvalósíthatóság mutatószámaiból nyerhető a pontszámok közel 50%-a, vagyis minden pályázat elbírálása során kiemelt hangsúlyt fektettek a pályázó gazdasági helyzetének, stabilitásának elemzésére. A likviditási, jövedelmezőségi, és tőkeszerkezeti mutatók vizsgálata minden pályázat esetén elengedhetetlen, mivel ezek alapján már képet kaphattunk a vállalkozás gazdálkodásáról, és a támogatások nyújtóinak is az az érdeke, hogy a jövőben potenciálisan működőképes, fenntartható vállalkozások kapjanak forrásokat beruházásaikhoz, fejlesztéseikhez.

A jövedelmezőség és a tőkeszerkezet elemzése minden konstrukcióban megtalálható volt, a kapható pontszám körülbelül 50%-át adta ($\pm 5\%$ eltéréssel). Abban az esetben, ha egy pályázat összköltsége – ami a támogatási összegből és a pályázó önerejéből tevődik össze – meghaladta a cég előző évi mérlegfőösszegét, a pályázat az aktuális részszempontra nem kapott pontot, annak ellenére, hogy egy-egy konstrukcióban akár 20 pontot is jelenthetett ez a feltétel, hiszen a gazdasági megvalósíthatóság szempontjainak egyik legjelentősebb mutatószáma.

Fontos kiemelni, hogy abban az esetben, ha egy pályázó nagyon jó gazdasági mutatókkal rendelkezett, 90%-os valószínűséggel megkapta az igényelt támogatási összeget. Azonban abban az esetben, ha nagyon jó elképzeléssel rendelkezett a cég, és még a vállalható feltételek több mint 50%-át is bevállalta, viszont a gazdasági mutatók nem voltak túl jók, akkor nem lehetett biztosra venni, hogy megkapja a pályázott támogatást. Ilyen esetekben inkább a jogosultsági feltételekkel rendelkező konstrukciókat igyekeztek a vállalkozások megpályázni, mivel ott kevesebb szempontnak kellett megfelelni, és ott 70-75%-os eséllyel kaptak támogatást.

A bírálati szempontrendszer kialakításában arra törekedtek az illetékes hatóságok, hogy minél hatékonyabban megvalósulhasson a gazdaság fejlesztése, fellendítése. Azonban az elmondható, hogy sok esetben szigorúbb határokat szabtak, mint esetleg szükséges lett volna, amiatt, hogy a későbbi Európai Unió ellenőrzések minden előírásának meg tudjanak felelni.

Bírálati szempontok a 2014-2020 közötti időszakban, a Széchenyi 2020 program pályázatainál

Az új időszak kiírásainak szempontrendszerét két forrásból vizsgálhatjuk, egyrészt a 2014 végén saját felelősségre megnyitott pályázatok alapján, másrészt a 2015-ben kiírt új lehetőségek alapján. Ezek alapján megállapítható, hogy a bírálati szempontrendszer átdolgozásra került, az új lehetőségeket nem a korábbi bírálati szempontrendszer pontozásának megfelelően fogják elbírálni, más-más fontossági sorrendet határoznak meg a szempontok között.

A saját felelősségre megnyitott pályázatoknál a korábbi időszakban jogosultsági feltételekként meghatározott előírások betartása mellett az új konstrukciók esetén megfelelési vizsgálatra is sor kerül, ami a projekt gazdasági megvalósíthatóságának néhány mutatóját ellenőrzi.

Az alapvető eltérés a korábbi évektől a több éves – minimum 3 év – működéshez kötött fejlesztés megvalósításának, illetve az előző lezárt, teljes üzleti év árbevételének minimális szintjének előírása.

Továbbá jelentős különbség, hogy a támogatások igénybevételénél kiemelten támogatott a termelő szektor, vagyis elsősorban a termelő szektorban működő vállalkozások az új kiírások célcsoportjai és kedvezményezettjei.

A 2014-2020 időszaki felhívások esetében elmondható, hogy nem határozták meg konkrétan mi tartozik a pályázói adatok, mi a gazdasági megvalósíthatóság és mi a területi korlátozások közé. A mutatók típusából kikövetkeztetve került felosztásra a konstrukciók bírálati szempontrendszerre.

A pályázatok 80-85%-a nem rendelkezik területi korlátozással, horizontális vállalással. Ebben az időszakban ez a szempontcsoport kötelezően megvalósítandó, nem jár érte külön pontszám.

A kutatás során alkalmazott vizsgálati módszerek

A vizsgálatok elvégzéséhez a szerző primer és szekunder kutatási módszereket alkalmazott. A vizsgált területre vonatkozó pályázati felhívások alapján, dokumentumelemzés keretében készült el a főbb mutatószámoknak, és bírálati szempontoknak a kinyerése, excel táblázatok alkalmazásával. A kapott adatok mélyreható vizsgálatához az excel grafikonkészítő funkciója nyújtott segítséget, mind a 2007-2013 és 2014-2020 közötti időszakra.

A szerző megvizsgálta, hogy mennyire függ össze a pontok súlyozása az operatív program célkitűzéseinek megvalósításával.

Ezt követően rátért a kiválasztott terület vizsgálatához kapcsolódó pályázati eredményekre, melyeket a Széchenyi 2020 weboldalon elérhető statisztikák alapján elemzett. Excel táblázat segítségével összesítette a vizsgált terület és időszak összefésülését követően a beadott és nyertes pályázatok számát, prioritását, valamint a projektek státuszát.

Az összesítést követően az e-beszámoló oldal, valamint személyes adatgyűjtés segítségével, statisztikai kérdőívvel a beadás évének beszámolóadatait összesítette excel formátumban, a KKV szektorban pályázók esetén.

Ezeknek a felméréseknek az eredményeit dokumentumelemzés segítségével értékelte, az elemzés során megvizsgálta a köztes értékeléseket, illetve nagy hangsúlyt fektetett a kiválasztott időszak nyertes pályázóinak beszámolóira.

A nemzetközi kitekintés során az Európai Bizottság összefoglaló tanulmányai nyújtottak segítséget, hogy a KKV szektorhoz kapcsolódó fejlesztési irányvonalak, lehetőségek körét megvizsgálja. Az elemzések elkészítéséhez az Eurostat és az egyes tagállamok statisztikai hivatalainak elemzéseit, adatait használta fel.

Emellett az SPSS program segítségével valósította meg a vagyoni helyzet elemzéséhez kapcsolódóan a mérleg sorok és a megvalósulás közötti korreláció elemzését, melynek segítségével pontosabb kép alakulhat ki a vállalkozások eszköz- és forrásösszetételének a megvalósulásra való hatásáról.

Az SPSS elemzést követően elvégezte a jövedelmezőségi, eredményességi és hatékonysági mutatók vizsgálatát az 1. függelékben szereplő beszámoló adatokból, excel függvények segítségével. A kapott értékeket grafikonok segítségével szemléltette. A mutatókból készített ábrák nagymértékben megkönnyítették a következtetések levonását, valamint hozzájárultak a hipotézisek vizsgálatának alátámasztásához.

A hipotézisvizsgálathoz elsősorban a Széchenyi 2020 oldal statisztikai adatait használta fel, melyeket táblázatos formába rendezett, majd pedig kördiagramok segítségével szemléltette azokat. A kapott eredményeket összevetette az 1. függelékben szereplő projektek státuszával, illetve kiegészítette a 2014-2020 időszak projektjeivel is.

Az adatok vizsgálatát 2017.07.31-ig végezte el. Mivel 2017 utolsó félévében nem született számottevő döntés a beadott pályázatok között, így összességében nem módosultak a kimutatásokból nyert adatok.

A H3 hipotézis vizsgálatához, hogy árnyaltabb képet kapjon, valamint pontosabb következtetéseket vonhasson le, a primer kutatás módszerei közül a mélyinterjú készítését választotta, mint elvégzendő módszer. A legsikeresebb nyertes pályázók közül keresett meg néhányat, hogy a megvalósított projekteknek a gazdasági életre vonatkozó hatásait vizsgálja. Az elemzés reprezentativitásához az összes nyertes és megvalósult projekt közül 15%-os mintát vett alapul, melyek mindegyikéhez bírálati szempontrendszer tartozott, az automatikus bírálatú projektek nem torzították a kapott eredményeket.

3. Kutatási eredmények, új és újszerű tudományos eredmények

A rendelkezésre álló szakirodalom átfogó tanulmányozásán alapul a kutatás, melyeket a szerző szekunder adatfeldolgozással és dokumentumelemzéssel egészített ki, továbbá primer kutatás keretében, mélyinterjúkkal tette még pontosabbá.

A hipotézisek vizsgálatát követően a következő tézisek kerültek megfogalmazásra:

1. A gazdaságfejlesztési operatív program pályázati kiírásainál alkalmazott pontozási rendszer kialakítása sikeresnek bizonyult azon feltétel teljesítéséhez, hogy a hosszútávon működő, sikeres vállalkozások támogatása történjen meg.

Az elbírálás folyamán, a gazdasági elemzések során használt mutatók alapján pontozták a pályázó vállalkozásokat, így az eddigi működés volt meghatározó a támogatást elnyert projekteknél. A bírálati pontrendszer eredményeit ugyan torzítja a gyakorlat, azaz azon pályázatok száma, melyek automatikus elbírálás alapján kerültek támogatásra, de ennek ellenére a fenntartási időszakot is sikeresen teljesítették, illetve teljesítik, így a hosszú távú működés megvalósul náluk.

2. A gazdaságfejlesztési operatív program pályázatainak bírálatánál, döntések meghozatalánál nem áll rendelkezésre elegendő adat a hosszú távon is sikeres, eredményes cégek kiválasztásához, mivel csak a jogosultsági vizsgálatok alapján nem lehet eldönteni, hogy a kiválasztott és nyertes vállalkozások hosszú távon is működőképesek lesznek-e, míg a bírálati szempontrendszer alapján az eddigi tendenciák figyelembevételével mérlegelhető ez a tényező.

3. Az operatív program célkitűzései és a nyertes, fejleszteni kívánó vállalkozások profilja szinkronban van egymással.

A tézis megfogalmazását segítette a megvalósult projektekből vett 15%-os minta, amely alapján mélyinterjúk készültek a megvalósító vállalkozásokkal.

A kiírt pályázati felhívások lehetőséget biztosítottak a különböző típusú fejlesztések megvalósítására, a vállalkozások igényei szerint. A széles skálájú lehetőségekből minden cég megtalálta a számára megfelelőt, mellyel a piaci versenyhelyzetben előnyös pozíciót tudtak elérni. A vállalkozások létszámbővítéssel is hozzájárultak a célkitűzések megvalósításához, valamint a helyi gazdaság élénkítéséhez.

4. A pályázatok bírálati szempontrendszere segíti az operatív program megvalósulását, mivel vizsgált pályázatok 73,83%-os valószínűséggel valósultak meg a támogatottakon belül. Az értékelési rendszerrel rendelkező felhívások esetén a pozitív bírálatúak közel 3/4 része megvalósult, és ennek az aránynak a teljesülése várható a jelenlegi időszakban is, mivel itt kizárólag értékelési szempontrendszer szerint kapható támogatás.

5. A nyertes pályázók beszámolóiban, kiegészítő mellékletében a pénzügyi fenntarthatóság előfeltételei nem követhetőek nyomon.

A nyertes pályázóknál minden esetben megfigyelhető volt, hogy hosszú távon is a működés, további fejlődés volt célul kitűzve. A kiegészítő mellékletekben látható volt a jövedelmezőségi és gazdaságossági mutatók alakulása, mely optimista becslésekre adott okot a már működő vállalkozásoknál.

Azonban a 2007-2013 időszak specifikusságának köszönhetően, a 2014-2020 időszakban folyamatban van a kiszámíthatatlan fenntarthatósági előrejelzések kiküszöbölése. Az ehhez kapcsolódó legfontosabb intézkedés, hogy a jelenlegi időszakban nem kerültek kiírásra pusztán automatikus, jogosultsági feltételekhez kötött pályázatok.

4. Következtetések és a javaslatok

A doktori értekezés céljából kitűzött vizsgálatok megtörténtek a 2007-2020-as pályázati időszakra vonatkozóan, így többek között, hogy milyen gazdasági mutatószámoktól, tényezőktől függött és függ a sikeres pályázatot benyújtó, KKV szektorba tartozó gazdasági társaságok aránya a Közép-dunántúli régióban és ezen belül Komárom-Esztergom megyében. A vizsgálatokat a gazdaságfejlesztési valamint a gazdaságfejlesztési és innovációs operatív program keretein belüli lehetőségekhez kapcsolódó pályázati kiírások esetében végezte el a szerző, mert ez a legjelentősebb pályázati és támogatási forrás a KKV szektor számára.

Az alkalmazott szekunder elemzési módszerek segítségével megállapítható lett, hogy a KKV-k száma hogyan alakult a vizsgált időszakban. Folyamatos fluktuáció volt megfigyelhető, 2008-ig a megszűnő vállalkozások voltak túlsúlyban, ezt követően hullámzó volt az összes vállalkozás száma, majd 2012-től az induló vállalkozások kerültek túlsúlyba.

A régiós és megyei adatok ettől eltérő képet mutattak, 2008-tól folyamatos volt a vállalkozási szám növekedése. A válság, annak ellenére, hogy ezeken a területeken is ugyanúgy éreztette hatását, mégsem járt a vállalkozások megszűnésével, sőt közel 5000 új mikrovállalkozás regisztrálása történt meg 2009-ben. Ez a növekedés olyan mértékű volt, hogy a kis-, közép- és nagyvállalatok számának visszaesése abszolút nem tudta visszavetni összességében.

A KKV számának elemzését követően a finanszírozási struktúra kialakítása szempontjából legfontosabb lehetőségeket vette sorra a szerző, melyekből az EU-s támogatási rendszerre tért ki részletesen. Az EU legfontosabb támogatási eszközeit a Strukturális és Kohéziós Alapok képezik, a tőlük származó források elosztásának nemzeti stratégiáját a 2007-2013 közötti időszakra – 2007-2010 között – az Új Magyarország Fejlesztési Terv, az Új Széchenyi Terv – 2011-2013 között –, valamint – 2014-től – a Széchenyi 2020 program tartalmazza. A rendelkezésre álló forrást 2013-ig 8 ágazati és 7 regionális operatív program keretében osztották el, 2014-től pedig 10 operatív programban kerül teljes mértékig szétosztásra.

A kkv-k finanszírozási forráshoz jutása, a vállalkozásfejlesztés elsősorban a Gazdaságfejlesztési Operatív Programhoz, 2014-től pedig a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programhoz kapcsolódik.

A vizsgált terület pályázati kiírásaiból dokumentumelemzés keretében elkészült a főbb mutatószámok, és bírálati szempontok kinyerése, excel táblázatokkal, valamint a kapott adatok mélyreható vizsgálatához az excel grafikonkészítő funkció használatával. A 2007-2013-as időszakban azon pályázatoknál, ahol nem automatikus bírálati rendszert alkalmaztak, a gazdasági

megvalósíthatóság vizsgálata jelentette a bírálat alapját, mivel az összpontszám tekintetében 50-70 pont közötti értéket jelentettek. A gazdasági elemzésekből kapott mutatók és a vállalat korábbi működési ideje sávosan került pontozásra az időszakban, így minél régebb óta és minél jobban működik egy cég, annál több pontot kaphatott az egyes szempontokra. A 2014-2020 időszaki felhívások esetében elmondható, hogy nem határozták meg konkrétan mi tartozik a pályázói adatok, mi a gazdasági megvalósíthatóság és mi a területi korlátozások közé. A mutatók típusából kikövetkeztetve került felosztásra a konstrukciók bírálati szempontrendszere, a pályázói adatok kapták a nagyobb hangsúlyt.

Az SPSS program segítségével megvalósította a szerző a vagyoni helyzet elemzéséhez kapcsolódóan a mérleg sorok és a megvalósulás közötti korreláció elemzését, melynek segítségével pontosabb kép alakulhat ki a vállalkozások eszköz- és forrásösszetételének a megvalósulásra való hatásáról. Majd elvégezte a jövedelmezőségi, eredményességi és hatékonysági mutatók vizsgálatát az 1. függelékben szereplő beszámoló adatokból, excel függvények segítségével. A kapott értékeket grafikonok segítségével szemléltette. A mutatókból készített ábrák nagymértékben megkönnyítették a következtetések levonását, valamint hozzájárultak a hipotézisek vizsgálatának alátámasztásához.

Az adatok vizsgálatát 2017.07.31-ig végezte el. Mivel 2017 utolsó félévében nem született számottevő döntés a beadott pályázatok között, így összességében nem módosultak a kimutatásokból nyert adatok.

A hipotézisek vizsgálatát, a pontosabb következtetések levonását, segítette a mélyinterjú készítése, ahol az elemzés reprezentativitásához az összes nyertes és megvalósult projekt közül 15%-os mintát vett alapul a szerző, melyek mindegyikéhez bírálati szempontrendszer tartozott, az automatikus bírálatú projektek nem torzították a kapott eredményeket.

Mivel korábban nem vizsgálták még a pályázati eredményességet a gazdasági tényezők tükrében, így ebben a megközelítésben mindenképpen fontos volt ezen információknak, eredményeknek a feltárása.

Az elemzésekből kapott eredmények tükrözik, hogy az operatív program megvalósulása jelentős mértékben függ attól, hogy mennyire megalapozott, működőképes fejlesztési ötletek valósultak és valósulnak meg. A hipotézisvizsgálat eredményei ezt teljes mértékben alátámasztják. A 2007-2013-as időszakot jellemző bírálati rendszer az automatikus, jogosultság alapján megítélhető támogatásokkal nem volt kellően megalapozott az odaítéléseket illetően, emellett pedig az EU-s irányelvekkel sem egyezett, így a 2014-2020-as időszakot már teljesen más megközelítés jellemzi.

A jelenlegi időszakban a pályázatok mindegyikét bírálati szempontrendszer jellemzi, és ez várható a későbbiekben is. Annak ellenére, hogy a gazdasági eredményeken alapuló bírálat így

sokkal szigorúbb bemeneti feltételeket követel meg, mint korábban, hosszú távon mégis jobb megtérülést várnak a nehezítésnek köszönhetően. Az egyes pályázatok fenntartása intézményi, bírálói oldalról vizsgálva így kevésbé kockázatos, illetve az operatív program célkitűzései is jobb eséllyel valósulnak meg.

Pályázói szempontból a szektorális bontás nagyobb lehetőségeket ad a gyártók, termelők számára, mely jelenleg nagyobb hangsúlyt kap az ország gazdaságának fejlesztésében. Ez természetesen nem jelenti a szolgáltatás és kereskedelem teljes háttérbe szorítását, azonban mérlegelendő lenne ez utóbbi két szektor vissza nem térítendő támogatási lehetőségeinek körét bővíteni, az országot jellemző tevékenységek tükrében.

A 2014-2020-as időszakban eszközbeszerzési, ingatlanfejlesztési lehetőségek nem állnak rendelkezésre, csak a termelők számára, így nagymértékben korlátozódik a legkedveltebb pályázatot igénybevevők köre. Annak érdekében, hogy a gazdaság egészének fellendítése megvalósulhasson, érdemes megfontolni a tisztán vissza nem térítendő támogatást tartalmazó lehetőségek mellett a visszatérítendő forrással kombinált lehetőségeket is.

A szerzőnek az értekezés témaköréhez kapcsolódó publikációi

VAJAY ZS. (2012): A vállalkozások finanszírozási lehetőségeinek átalakulása, különös tekintettel a pályázati lehetőségek változására, 83-794 p. In: Tehetség és kreativitás a tudományban: Nemzetközi tudományos konferencia. Tanulmánykötet. Sopron: Nyugat-magyarországi Egyetem. ISBN: 978-963-9883-92 -5

VAJAY ZS. (2013a): Forráslehetőségek a KKV szektor számára, 875-886 p. In: BALÁZS J. - SZÉKELY CS. (Szerk.): A gazdasági fejlődés fő hajtóerői: innováció, hatékonyság, munkahelyteremtés: Nemzetközi tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából. Tanulmánykötet. Sopron: Nyugat-magyarországi Egyetem. ISBN: 978-963-359-000-3

VAJAY ZS. (2013b): Financial Possibilities for the SME Sector in Hungary, 414 p. In: NEMÉNYI M. - VARGA L. - FACSKÓ F. - LŐRINCZ I. (Szerk.): "Science for Sustainability" International Scientific Conference for PhD Students. Tanulmánykötet. Győr: Nyugat-Magyarországi Egyetem. ISBN: 978 963 334 103 2

VAJAY ZS. (2013c): A KKV szektor nem-banki hitellehetőségei, 120 p. In: ZÉMAN Z. - SZÉLES ZS. (Szerk.): A jövő gazdasága, a jövő befektetése: A Magyar Tudomány Ünnepe. Gödöllő: Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar. ISBN: 978-963-269-326-2

VAJAY ZS. (2014a): Kistérségi szélsőségek Komárom-Esztergom megyében. *Gazdaság és Társadalom*, 2014:(2) 57-68. p. ISSN 0865 7823

VAJAY ZS. (2014b): Financial instruments used by the Hungarian SMEs. *Gazdaság és Társadalom*, 2014:(4) 84-90. p. ISSN 0865 7823

VAJAY ZS. (2016): A KKV-k pályázati finanszírozása és a pályázati eredményességre ható bírálati szempontok vizsgálata a konvergencia régiókban. *E-conom*, 4:(2) 50-66. p. ISSN 2063-644X